

Trdoglav in Marjetica

Živela sta grof in grofica, oba mlada, oba lepa. Vse jima je šlo po volji in po sreči, in ko sta si zaželela hčerko, se je tudi to zgodilo: ptič Bogdal — dolg vrat ima in visoke noge — jima čuda hitro prinese hčerkico, prelepo drobno stvarico. Grof in grofica sta je bila močno vesela, dala sta ji ime Marjetica in še sta ji najela devet dojk, da so bile vedno okoli nje, podnevi in ponoči, da so ji stregle in jo pazile.

Neki dan gredo dojke z Marjetico na izprehod. Pa pridejo na križpot, ob križpotu je stala krčma, v krčmi so godli cigani. Dojkam se je zahotelo plesati, pa puste Marjetico na križpotu in hite na ples, bile so mlade in žive. Pozabile pa so narediti Marjetici križ.

Marjetica je vekala, dojke je niso čule, pač pa jo je čul Trdoglav, povodni mož, prišel je, in ker mu ni branil križ, je poljubil deklico na čelo in rekel: »Mala Marjetica, moja nevestica, čez osemnajst let, eno prej ali poznej, pridem pote spet, za ženo te vzet!« In tako je postala Marjetica nevesta povodnega moža in ni vedela tega ne sama, ne druga krščena duša.

Marjetica je rasla in je bila od dne do dne lepša. Ko pa je dosegla osemnajst let, so ji napravili ljubi starši za rojstni dan imeniten ples. Pod zeleno lipo ob bistri vodi je veselo vse vprek rajalo: domači in žlahta in gostje.

Pa pristopi k Marjetici mlad gospod, nikdo ga ni poznal, oblečen je bil v lepo zelenkasto suknjo in sive hlače, na nogah so se mu svetili srebrni čeveljčki. Prijazno se ji pokloni in jo prosi za ples, godcem pa vrže rumen cekin. Marjetica mu privoli.

Plesala sta prvi raj, pa je Marjetica ugibala: Kdo je ta rajavec, o kresu ima rokavice! Plesala sta še drugi raj in Marjetici je bilo tesno pri srcu: Kdo je ta rajavec, ledena sapa gre od njega!

Zaplešeta še tretji raj. Pa komaj se dobro zasučeta, že ji rajavec stisne bele roke, da izza nohtov pogleda rdeča kri. Rada bi bila zavpila na pomagaj, pa utrinjala se ji je moč, oblila jo je smrtna rosa in kakor veter jo je odnesel rajavec izpod lipe zelene čez nizki breg na sredino vode in izginila sta. Vsi so mislili, da je Marjetica utonila.

Tuji rajavec pa je bil Trdoglav, povodni mož, ki je prišel po izbrano svojo nevesto. Neznano hitro je zdričal z njo po vodi šumeči daleč, predaleč v svoj stekleni grad, v tem gradu se je vse bleščalo samega zlata, srebra in dragih kamnov.

In Trdoglav je rekel: »Marjetica, nevestica, vzemi zdaj me za moža, in tvoj bo grad, srebrn in zlat!«

Marjetico pa ga je bilo groza in je odgovorila: »Trdoglav brez duše, kar ti povem, poslušaj! Marjetica ne mara te, rajši pogine in umre!«

Trikrat jo je vprašal, trikrat ga je zavrnila, po tretjem potu pa jo je zgrabil in v viharju odnesel iz steklenega grada v Pusti grad, ki nima ne oken ne vrat, le edino visoko in ozko lino in čez in čez je poraščen z mahom.

Semkaj je Trdoglav zaprl mlado Marjetico in še jo je priklenil z zlato verigo na železen steber. Tako je mislil, da ji omehča srce, da ga bo hotela. Vsak sleherni dan je prihajal k nji, prinašal ji je hrano in druge darove, sladko ji je govoril, kaj vse ima in kaj vse zna, in dan na dan jo je vpraševal: »Marjetica, nevestica, ali me že maraš za moža?« Dan na dan pa mu je odgovarjala Marjetica: »Trdoglav brez duše, kar ti povem, poslušaj! Marjetica ne mara te, rajši pogine in umre!«

Tako so ji tekla pusta leta, polna so bila grenkih solza in spominov in nikogar ni imela, komur bi potožila svojo žalost, kakor drobno pisano ptičko, ki je v linico ji prihajala pet.

Preteče sedem let, sedem let, osmega pol, tačas se pa zgodi, da gre mladi španski kralj na lov. Zablodi v neznano šumo pa zagleda v zeleni smreki prelepo drobno, pisano ptičko. Zahoče se mu po njenem svetlem perju in dvigne puško, da jo ustrelji.

Drobna ptica pa izpregovori in pravi: »Nikar me ne streljaj, mladi kralj! Imam prijateljico, drugo ptičko, lepša je in ljubša ti bo od mene, zaprta je v kamniti kletki, ponjo idi in njo si otmi!«

Kralja so mikale ptičkine besede, povesel je puško in je rekel: »Kako naj grem, ko pota ne vem in kam ne znam!« Ptička je odgovorila: »Saj bom jaz naprej skakala, pot ti bom kazala.« Zletela je od drevesa na drevo, kralj ji je sledil daleč, predaleč, tako prideta nazadnje pred Pusti grad, ki ni imel ne oken ne vrat. Ptičica je trikrat izpreletela pred visoko ozko linico, veselo je zažvrgolela, po tem se je dvignila visoko proti sinjemu nebu in ni je bilo več. Kralj pa je začuden gledal v linico. V linici je sedela Marjetica, z zlato ščetko si je česala bele lase v srebrno niško, in kar ji je padalo iz las v niško, ni bilo nič drugega nego svetli biseri in dragi kamenci.

Kralju je bila mila deklica všeč na vso moč, pozdravil jo je in vprašal: »Lepa deklica, kdo si in od kod si? Kako si prišla v ta Pusti grad, ki je brez oken in brez vrat?«

Marjetica je odgovorila: »Marjetica sem, ujetnica sem; Trdoglav, povodni mož, je gospodar tega gradu. Zaprl me je, zaklenil me je, ker ga ne maram za moža. Sedem let, osmega pol že tu sedim, se solzim in po rešitvi hrepenim!«

Kralj je vzkliknil: »Ukaži, kaj naj storim, da te rešim!«

Marjetica mu veli: »Danes osmi dan, na kvatni dan, gre Trdoglav na Ogrsko duše lovit: dva bosta prisegala, eno dušo gotovo dobi. Ta dan pridi, prinesi pa s seboj tri kaplje blažene vode, tri zrna blažene soli in tri leskove šibice, ki so vse enega leta raščene, na cvetno nedeljo urezane. Vse to s seboj prinesi, pa me rešiš iz rok grduna!« Tako sta se dogovorila, lepo se poslovila.

Pride osmi dan, Trdoglava ni bilo doma, pa na belem konjiču prijaše španski kralj. Kakor mu Marjetica ukaže, tako stori. Z leskovimi šibicami udari z vsako trikrat ob Pusti grad, počilo je, da se je zemlja stresla in glej, ozka lina se je razmaknila in Marjetica je stopila v lino. Kralj ji je vrgel leskove tri šibice, Marjetica jih je ročno ujela, z vsako trikrat udarila po zlati verigi, ki je bila z njo priklenjena ob železni steber, in s treskom se je odpela zlata veriga. Marjetica jo je spustila z line dol na zemljo in zdrknila je po nji na tla. Varno jo kralj predse posadi na belega konja in hitro, prehitro z njo odtod zdrči, da ogenj izpod podkev prši.

Zlata verižica pa je, ko je Marjetica po nji zdrknila dol, tako močno zazvenčala, da jo je čul Trdoglav noter na Ogrsko, in je rekel: »Meni se zdi, meni se zdi, zlata veriga zvenči, Marjetici se sila godi!« Pustil je krivoprisežni duši in pridrvel domov, kakor vihar okoli vogla: Marjetice ni bilo nikjer!

Zatulil je od jeze, visoko planil v zrak, zavrtel se naokoli; daleč, predaleč, kjer se nebo dotika zemlje, je zagledal beguna. Razgrnil je svoj sivi plašč in zapodil se je za njima čez drn in strn, pred njim se je lomilo drevje, pod njim so pokale skale.

Že se jima je bližal, že sta čutila njegovo ledeno sapo in iskri belec se jima je plašil.

Pa reče Marjetica: »Kaj ti pravim, španski kralj: ali čutiš, veter veje, s snegom seje, to je Trdoglavov dih! Hiti, hiti in spusti na tla tri zrna blažene soli, gorje, če naju ulovi!«

Kralj je tako storil, sol se je raztopila v veli-kansko jezero, ki je Trdoglavu ustavilo pot, dokler si ni s svojo ledeno sapo čezenj zgradil trden most.

Z Marjetico kralj naprej drči, da izpod podkev ogenj prši. Že ju je od daleč pozdravljal beli grad španskega kralja, za hrbtom pa sta zopet začutila Trdoglava in njegovo grozo, belec se je plašil in Marjetica je rekla: »Kaj ti pravim, španski

kralj: ali čutiš, veter veje, s snegom seje, to je Trdoglavov dih! Hiti, hiti in kani na tla tri kaplje blažene vode, da Trdoglava zadrže!«

Kralj je tako storil, iz kapljic je vzknila prostrana poljana samih divjih rož, lovile so Trdoglava za plašč in ni mogel naprej, dokler jih ni z ledeno sapo pomoril. Preden pa je zopet dohitel Marjetico in kralja, sta že dospela v beli grad in težke duri so se zaprle za njima.

Trdoglav je jezno bučal okoli gradu in vokal: »Marjetica, nevestica, obrni se, vrni se, kar si želiš, vse dobiš!«

Marjetica je skozi okno odgovorila: »Kako se naj vrnem, nisem počesana niti opletena!«

Trdoglav je odletel kakor blisk in se vrnil kakor blisk in prinesel je Marjetici zlato ščetko in srebrno niško.

Marjetica se je česala in opletala, španski kralj pa je poslal po pobožne menihe. Ko je bila Marjetica počesana in opletena, je Trdoglav zopet zatulil in zavekal okoli vogalov, da se je stresel grad: »Marjetica, nevestica, obrni se, vrni se, kar si želiš, vse dobiš!«

Marjetica je rekla: »Kako se naj vrnem, ko me kralj ne pusti!«

Trdoglav se je zaletel v grad, da je zidovje pokalo, in divje je tulil: »Španski kralj, nazaj Marjetico mi daj! Kar si želiš, vse zanjo dobiš!«

Kralj pomisli in mu ukaže: »Prinesi mi zlato kokljico, pod kokljo zlata piščeta!«

Trdoglav je kakor blisk odletel, prebloditi pa je moral devet dežel, šele v zadnji je našel zlato kokljo, pod kokljo zlata piščeta. Prinese jo španskemu kralju in španski kralj reče: »Zdaj kar pridi po Marjetico, če jo hočeš!«

Trdoglav vstopi v grad, toda pobožni menihi so bili že blagoslovili grad in Trdoglav brez duše in krsta je pred blagoslovi kar skozi okno zopet ven odletel, bežal je in bežal, in koder je bežal, vse drevje se je podiralo pred njim.

Španski kralj in Marjetica pa sta se srečno poročila, obiskala sta Marjetičine starše in jih vzela k sebi in sta veselo živela mnogo let. Luknja pa, ki je skozi njo zletel Trdoglav iz grada, se še danes pozna v grajskem zidu tam; kdor ne verjame, naj gre gledat sam.